

Wat heb ik aan de huisartsopleiding gehad?*

DOOR W. R. VAN COUWELAAR, HUISARTS TE HOLTEN

De titel van deze inleiding zegt reeds dat een wetenschappelijke achtergrond ontbreekt aan hetgeen ik met betrekking tot de huisartsopleiding te vertellen heb: „Wat heb ik eraan gehad?”. Er is nog weinig bekend over ervaringen van oud assistent-artsen, die al in de praktijk zijn gestapt. Wat mijn ervaringen betreft is het van belang daarbij duidelijk vast te stellen dat ik destijds, in 1971, begon in een van de eerste opleidingsgroepen; daarna is er uiteraard nogal wat veranderd in de opleiding. Derhalve zal deze inleiding noch wetenschappelijk noch geheel up to date zijn.

De huisartsopleiding heeft, achteraf gezien, voor mij drie duidelijke voordelen en één nadeel gehad; nadeel in die zin dat zij een groot probleem niet heeft opgelost. Laat ik beginnen met de positieve punten.

Een zeer groot voordeel van de opleiding was dat men leerde werken in een groep; in 1971 nog een tamelijk unieke situatie in de artsopleiding. Op de zogenaamde terugkomdagen — tijdens de huisarts-fase wekelijks, tijdens de ziekenhuis-fase om de veertien dagen — werden bijvoorbeeld de ondervonden problemen besproken met de groepsleider en de (dertien) andere assistent-artsen. Achter deze groep stonden dertien mini-groepjes, gevormd door huisarts-opleider en assistent-arts. Deze laatsten hadden dikwijls de problemen reeds besproken of besproken die na afloop van de terugkomdagen. Men kan zich voorstellen dat door deze wisselwerking tussen de groepsleden menigmaal interessante discussies ontstonden. Op deze wijze werd een zeer grote hoeveelheid informatie geboden op elke terugkomdag. Aangeetoond is dat het bespreken van problemen in groepsverband verras-

send stimulerend kan werken. Een open gesprek met de groepsleden, het uitwisselen van ervaringen, het gezamenlijk trachten een conclusie te trekken of voor het hanteren van een probleem een bepaalde beleidslijn uit te zetten, gaf alle groepsleden steeds weer een sterke stimulans.

Ik ben mij ervan bewust dat velen, hier bijeen, enigszins sceptisch zullen staan tegenover mijn enthousiasme voor het groepsgebeuren. Nu, ik kan niet ontkennen dat — toen ik indertijd met de opleiding begon en er een weliswaar korte, maar toch tamelijk intensieve kennismaking met dit groepsgebeuren plaatsvond — vrijwel alle groepsleden zich daartegenover zeer gereserveerd hebben opgesteld. Geleidelijk evenwel veranderde dit in een duidelijk enthousiasme bij alle groepsleden. Daarom wil ik dan ook voorop stellen dat de huisartsopleiding staat of valt met het functioneren van de groep.

Hierop aansluitend over een tweede voordeel: door het programma van de huisartsopleiding met enerzijds de regelmatige terugkomdagen (inderdaad een volledige dag) met discussies over zeer uiteenlopende onderwerpen, gastsprekers, enzovoort, anderzijds de dagelijkse gesprekken met de huisarts-opleider, vond ongemerkt de introductie plaats van de „éducation permanente”, een langzamerhand steeds bekender wordend principe, waarvan de waarde en noodzaak in toenemende mate blijkt.

Na de opleidingsfase met zijn continue bijscholing voel ik het wegvallen daarvan, nu ik zelfstandig ben gevestigd, als een groot gemis. Gaandeweg besef ik dat de kwaliteit van mijn werk niet zo snel meer vordert en dat dit niet het gevolg is van tijdgebrek doch van het ontbreken van de mogelijkheid om, zoals tijdens de opleiding, „permanent” met collega's te kunnen bijpraten. Anders gezegd: ik mis die stimulerende werking.

Samenvatting. Betoogd wordt dat het leren werken in groepsverband en introductie van „éducation permanente” als positieve aspecten van de huidige huisartsopleiding zijn aan te merken. Betreurd wordt dat deze opleiding nog geen oplossing biedt om de afstand tussen huisarts en specialist te overbruggen.

Dat kwaliteitsverbetering in het werk van de huisarts wordt bewerkstelligd door de opleiding lijdt voor mij geen twijfel, wel of die kwaliteit gedurende de daarna volgende jaren van praktiseren op hetzelfde niveau kan worden gehandhaafd. Wat deze twijfel betreft moet daarbij in aanmerking worden genomen dat het uiteindelijke effect van de huidige huisartsopleiding uiteraard slechts op lange termijn zal kunnen worden beoordeeld. Zou na verloop van tijd blijken dat het nuttige effect van de opleiding voor de assistent-arts op den duur teloor gaat, dan wil ik pleiten voor de stelling dat deze opleiding slechts zin heeft wanneer daarop verplichte nascholing volgt.

Bijeengenomen kan ik, zonder arrogant te willen zijn, bevestigen — als derde duidelijk positief punt — dat ik na de opleiding weinig angst gevoelde voor mijn zelfstandige vestiging als huisarts. Door de contacten met groepsleden, met op de achtergrond de huisarts-opleiders, heb ik vele manieren van praktijkuitoefening leren kennen. Vrijwel alle groepsleden hadden het gevoel het huisartsvak, met al die dingen, die het maken tot wat het is, te kunnen overzien; dit los van de uitermate belangrijke mogelijkheid om bij grote problemen te kunnen terugvallen op de vroegere groepsleden of op de huisarts-opleider. Een en ander heeft mij daarentegen ook weer niet belet er snel achter te komen dat het uitoefenen van een eigen praktijk met volledige eigen individuele verantwoordelijkheid toch wel heel iets anders is als het werken als assistent-

* Naar een inleiding, gehouden tijdens het N.H.G.-congres „Huisarts worden...hoe?” op 10 november 1973 te Driebergen.

arts in andermans praktijk met gedeelde verantwoordelijkheid.

Op grond van deze opsomming van positieve punten zou men geneigd zijn te gaan denken dat de huisartsopleiding alle praktijkproblemen leert ondervangen, ergo ideaal was. Dit was natuurlijk niet zo en er blijven negatieve punten. Stellig is de huisartsopleiding erop gericht de tegenwoordig zo belangrijk geachte mentaliteitsverandering bij alle groepsleden te voltrekken. Met mentaliteitsverandering bedoel ik dat wordt ingezien dat de praktijk niet steeds nummer één hoeft te zijn, dat vrouw en kind heel goed ook op de eerste plaats kunnen staan zonder dat de praktijk daaronder lijdt, voorts dat wordt ingezien dat het niet direct tot eer hoeft te strekken op de grootste praktijk in de omgeving te kunnen bogen, dat men terzake van geneesmiddelen prijsbewust moet zijn, dat de psychosomatiek en

dat het werken in groepsverband zo belangrijk is, enzovoort. Juist deze mentaliteitsverandering is belangrijk voor het huisartsvak in de toekomst en niet, zoals dikwijls van vele kanten wordt gesuggereerd, dat de kwaliteit zou afhangen van het al dan niet werken in een gezondheidscentrum.

Een negatief punt, maar dan in de zin van een tijdens de huisartsopleiding niet opgelost probleem, is de verhouding huisarts-specialist of zo men wil de afstand tussen beiden. Die afstand zie ik steeds groter worden en hij wordt mijns inziens niet verkleind door de gecreëerde huisartsopleiding en -registratie. Wij moeten er voor waken dat deze afstand niet zo groot wordt als die tussen huisarts en bijvoorbeeld paramedici, waarbij ik met afstand niet zo zeer doel op kennis, opleiding of salariëring als wel op begrip voor elkaanders handelen. Ter verduidelijking een voorbeeld: vroeger was het

min of meer gebruikelijk dat de specialist voor of gedurende zijn opleiding ging waarnemen en zodoende het huisartsvak leerde kennen. Dit gebruik vervalt steeds meer, mede door de mogelijkheid reeds in het zevende studiejaar te beginnen met specialisatie en door de invoering van de huisartsen-registratie, die het waarnemen van de huisarts door niet als huisarts geregistreerde collegae gaat bemoeilijken.

Wat hieraan kan worden gedaan? Eén ding lijkt mij zeker: ook voor de kant van de huisartsopleiding ligt hier duidelijk nog een taak.

Summary. What did general practice training do for me? It is argued that learning to work in a group and the introduction of „éducation permanente” can be regarded as positive features of current general practice training. It is regretted that this training programme has so far failed to bridge the gap between general practitioner and specialist.

Bevindingen tijdens de eerste proefopleidingen tot huisarts van het Rotterdams Universitair Huisartsen Instituut

DOOR J. A. I. VAN DOORN, HUISARTS, B. THEMANS, PSYCHOLOOG EN
DR. M. J. VAN TROMMEL, LECTOR HUISARTSGENEESKUNDE

1. INLEIDING

Vanaf september 1974 zal het Rotterdams Universitair Huisartsen Instituut pas afgestudeerde artsen in de gelegenheid stellen de specifieke beroepsopleiding tot huisarts te volgen. De voorbereidingen hiervoor zijn in 1971 begonnen. Voorlopige programma's werden opgesteld en bij de begrotingsbesprekingen met het faculteitsbestuur werd aandacht gevraagd voor het hiermee samenhangende personeelsprobleem. Met name werd vanuit het Instituut gewezen op de noodzakelijkheid de toekomstige opleiders alsook de medewerkers van het Instituut voor te bereiden op hun nieuwe taken. Het stond de betrokkenen duidelijk voor ogen dat deze voorbereidingen beter aan de hand van praktijkervaringen

dan als resultaat van theoretisch overleg tot stand dienden te komen. Op grond hiervan werd besloten de mogelijkheden te onderzoeken een aantal proefopleidingen te organiseren.

Een groot aantal studenten, dat na zes jaren studie het artsexamen zou verwerven, zonder verplicht te zijn een additioneel zevende jaar te volgen, bleek bereid aan deze proefopleiding deel te nemen. Huisartsen waren bereid zich gedurende een beperkte tijd zonder honorering als huisartsopleider (h.a.o.)* beschikbaar te stellen. Het ministerie van Onderwijs en Wetenschappen bleek echter niet bereid voor een proefopleiding middelen ter beschikking te stellen. Na uitgebreid overleg verschaftte het faculteitsbestuur eind augustus 1972 zelf hiervoor mogelijkheden, waar-

door tot oktober 1974 jaarlijks zestien pas afgestudeerde artsen in twee groepen een proefopleiding van een half jaar tot huisarts konden volgen.

Hoewel slechts twee maanden

* In dit artikel zullen de volgende afkortingen worden gebruikt:

a.a. = arts-assistent — een afgestudeerde basisarts, die de beroepsopleiding tot huisarts volgt;

h.a.o. = huisartsopleider — een huisarts, die wordt betrokken bij de beroepsopleiding en bij wie een arts-assistent stage loopt;

h.a.b. = huisartsbegeleider — een huisarts, die is betrokken bij de beroepsopleiding en die op het Instituut als groepsleider fungeert voor de terugkomdagen van een groep a.a.'s.

Deze afkortingen sluiten aan bij de terminologie, ontwikkeld door de Interfacultaire werkgroep Specifieke Beroepsopleiding tot Huisarts.